

Tehke üks teene!

Maire Raadik

Teenima-verbist lähtuva sõnapesa üle on arutamist olnud läbi aastakümnete. 1925–1937 ilmunud ÕSis oli olemas nii *i*-ga *teenindama*, seletuseks saksa *bedienen* 'teenindama', kui ka *e*-ga *teenendama* tähenduses '(kellelegi) teenust osutama'. 1962 tuli Johannes Voldemar Veski siiski Sirbis ja Vasaras tõdeda: sisu nõudel tuleb *teenendama* kõrvale jätta ja omal ajal kollektiivselt loodud pöörd sõnale *teenindama* ta õigustatud seisund säilitada. Põhjenduseks tõi Veski, et tegemist on teenimismõistega, mitte teenete jagamisega.

Kirju on ka *teene* ja *teenuse* lugu. Elmar Muugi väikeses õigekeelsus-sõnaraamatus on *teenuse* tähenduseks esitsa 'teene', hiljem 'õbrateene, lahkus'. Johannes Aavik õpetas oma grammatikas 1936, et *teene* on *зачыга*, väärtuslik töö või tegu mingil alal (*tal on suuri teeneid seltskonnategevuse alal*), *teenus* on *уцлыга*, avitus, häätegu (*sellega et tolle paki Tallinna viisite, tegite mulle suure teenuse*). Süsteemi huvides ei löönud Aavik risti sellegi ees, et soovitada *karuteene* asemel öelda *karuteenus*.

Teenus selles mõttes, nagu me teda praegu tunneme, kinnistub meie keeles tõenäoliselt 1960.–1970. aastail. 1935 ilmunud majanduse oskussõnastikust puuduvad veel nii *teenus* kui ka *teenindama*, 1966 on Uno Liivaku aga kokku võtnud, et *teenus* on kasutusel lausa kolmes tähenduses: 1) teene, 2) abistav või teenindav töö, 3) tellimustöö.

Üsna esimestest ÕSidest alates on *teenuse* juurde kuulunud tegusõna *osutama*. Praegu on populaarne *pakkuma*-sõna, kuid *teenust pakkuma* ei ole päris sama mis *osutama*. Pigem nii, et *pakkumine* on nagu „pähemäärimine“, *osutamine* aga nagu „teostamine, läbiviimine“. Sama lugu on ju *teenega: osutas, tegi mulle teene* ja *pakub mulle oma teeneid*.

Mis aga hirmsasti kõrva kriibib, on see, kui mõni ametnik räägib klientide teenusele suunamisest või teenusel viibimisest. Siin ei ole universaalseid lahendusi, iga latusamat keelt taotlev asendus tuleneb konkreetsest lausest, kuid lubatagu alustuseks pakkuda kolm ölekõrt.

1. Otsuse lapse teenusele suunamiseks teeb kohus → Otsuse määrata lapsele teenus (konkreetsetes näites: saata laps kinnisesse lasteasutusse) teeb kohus.

2. Teenusel viibiva lapse toit peab olema eakohane → Teenust saava (konkreetsetes näites: pere- või asenduskodus elava) lapse toit peab olema eakohane.

3. Teenuselt väljudes kohaneb laps oma tavakeskkonnas → Pärast teenuse osutamise lõppu (konkreetsetes näites: kinnisest lasteasutusest vabanemise järel) kohaneb laps oma tavakeskkonnas.

Hooldusteenusel viibiv isik on *hooldatav (isik)*, *hooldus(teenus)t saav isik*, kogukonnas elamise teenusel viibiv isik (!) on *kogukonnas elav isik*, tööpraktika teenusel osaleja on *tööpraktikal olija*. Natuke nuputamist see ju nõuab, kuid uskuge, head ametnikud: kliendid on teile tänulikud.

Postimees 2. XI 2019